

Ключевые слова: акционерный договор, акционер, акционерное общество, акция, акционерное законодательство, корпоративные права, конфиденциальность, кредиторы, третьи лица.

Sishchuk L. Shareholder's agreement: analysis of current and perspective corporate legislation

The article reviews the regulatory requirements regarding the regulation shareholder's agreement. Analyzes the scientific approaches to disclosure of shareholder's agreements and their specific of application in the practical sphere. Is analyzed novel of perspective legislation about an object, subjects, contents (conditions) of share agreement. Is proved that the condition of confidentiality content of share agreement must be compulsory only for those who are not shareholders. Shareholders who are not party to the contract and the joint stock company should have the right to inspect the content of the joint-stock agreement by sending one copy of the contract to a joint stock company. Is argued that the parties of share agreement should be only shareholders of joint stock company whose actions are aimed primarily at satisfying corporate interest of the company. Reveals the the question of the application features of share agreement, along with imperative and dispositive rules of joint stock legislation and regulations of statute. Attention is paid to measures of of responsibility for inadequate performance or non-performance of joint stock agreement.

Keywords: shareholder's agreement, a shareholder, joint stock company, stock (share), joint stock legislation, corporate rights, privacy, creditors, third parties.

Стефанишин Н.М.

КАТЕГОРІЯ ІНТЕРЕСУ У ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

УДК 347.122

Постановка проблеми. Прийняття цілої низки нормативно-правових актів, які регулюють приватно-правові відносини, сьогодні, в Україні, у тому числі, ЦК України, ЦПК України, СК України стало новим імпульсом для наукових пошуків. Особливу увагу привертають ті наукові праці, які присвячені дослідженню та аналізу правових понять та правових категорій, що притаманні приватним правовідносинам, але відсутнє роз'яснення їх змісту у відповідних нормативних актах, або ж є суперечності щодо змісту останніх у кількох НПА. До таких правових понять відноситься категорія «інтересу», а точніше «інтересу у приватних правовідносинах». Тому, й виникла необхідність у даному науковому дослідженні, коли нового звучання набуває проблема узгодження, протиставлення та конфлікту інтересів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Свої наукові праці запропонованої нами тематики присвячували І. Бірюков, С.М. Братусь, В.А. Васильєва, І. Венедіктова, Г. Мальцев, Є.О. Харитонов, О.І. Чепис та інші вчені.

Метою даної статті є дослідження категорії «інтересу» у приватному праві.

Виклад основного матеріалу. Термін «інтерес» походить з латинської мови від терміну «interest», що українською мовою перекладається як «має значення, є важливим». Категорія «інтересу» носить як соціальний, так і правовий характер. Під поняттям «інтересу» як соціальної категорії слід розуміти потребу, яка набула форми свідомого мотиву («свідомого спонукання») і виявляється в житті у вигляді побажань, намірів, прагнень. Інтерес як усвідомлена потреба виступає стимулом діяльності, відсутність або припинення якого вказують на відсутність правовідношення або його припинення. Інтерес формується на підставі потреб, які виражають відносини соціальної або біологічної необхідності, усвідомленої та оціненої через мету (цілі) інтересу [8, с.26].

Щодо поняття «інтересу» як правової категорії, то у науковій літературі згадуючи про «інтерес» найчастіше наголошується на поняттях «інтерес у праві» або ж «законний інтерес». Під поняттям «інтерес у праві» розуміється прагнення особи повніше задовольняти свої потреби і бажання, що прямо не формалізовано в конкретному суб'єктивному праві, проте не суперечить праву як такому.

У структурі законного інтересу виділяють два елемента: прагнення суб'єкта користуватися конкретним соціальним благом; можливості звернення за захистом до компетентних органів [6, с.359].

Прослідковується й неоднозначність застосування юридичної термінології у національному законодавстві, зокрема у Конституції України, Цивільному кодексі України і деяких інших нормативних актах вживається термін «інтерес», у Кримінальному кодексі України йдеться про «правоохоронювані інтереси», у ЦПК, КПК України — про «законні інтереси» та «охоронювані законом інтереси». Окрім термінологічної невизначеності, існують й інші

проблеми: інколи неможливо зрозуміти, яке значення було вкладено законодавцем у термін «інтерес»; іноді інтереси ототожнюються із суб'єктивними правами, замінюючи одне одного; буває й інша ситуація, коли інтереси і суб'єктивні права протиставляються одне одному — законодавець застосовує розділовий сполучник «або» «права або інтереси». Усе це вносить дисбаланс у чіткість юридичних конструкцій, змінює значення понять, що в підсумку знижує ефективність правового регулювання взагалі.

Враховуючи вище наведене, розглянемо категорію інтересу за Цивільним кодексом України (далі — ЦК України), враховуючи при цьому, що в цивільному законодавстві поняття «інтерес» у більшості випадків вживається у сукупності з поняттям «цивільне право», яке у нормах права, зазвичай, виступає як провідне стосовно «вторинного» щодо нього поняття «інтерес». Аналізуючи положення ЦК України необхідно зазначити, що визначення поняття «інтерес» або «цивільний інтерес» ЦК України не містить, хоча згадка про цю категорію присутня у низці статей глави 3, зокрема ст.ст.67,69 ЦК, а у ч.2 ст.15 ЦК України зазначається, що «кожна особа має право на захист свого інтересу, який не суперечить загальним засадам цивільного законодавства». Таким чином, замість визначення поняття «інтерес» маємо лише вказівку на можливість правового захисту інтересу та формулювання вимоги такого захисту — інтерес має «не суперечити загальним засадам цивільного законодавства». Можемо зазначити й те, що найчастіше про категорію «інтересу» у нормах ЦК України зазначається тоді, коли йде мова про «Захист цивільних прав та інтерсів». Але, з назви самої глави 3 ЦК України не зрозумілим є те, про який інтерес потрібно вести мову: про «інтерес» чи про «цивільний інтерес», адже стосовно «права» точно вказано, що воно «цивільне», а стосовно категорії «інтерес» позиція виглядає не настільки чітко визначеною. Такий підхід здається не надто вдалим зазначає Є.О. Харитонов [7, с.216]. З врахуванням зазначеного вище стосовно необхідності розрізнення цивільних та публічних прав здається доцільним розрізняти також публічний та цивільний (приватний) інтерес, що, власне, і має місце в спеціальній літературі. Відтак можна стверджувати, що в нормах ЦК

України, де йдеться про «цивільні права та інтереси», маються на увазі «цивільні права та цивільні інтереси». Тому, в подальшому будемо говорити про «цивільний інтерес».

Ми погоджуємося з думкою Є.О. Харитоновна, який досліджуючи «інтерес» як об'єктивну та суб'єктивну категорію робить висновок про те, що у концепції вітчизняного цивільного законодавства категорію «інтересу» потрібно розуміти як суб'єктивну, оскільки «інтерес» відповідно до концепції українського цивільного законодавства — це прагнення, устремління, потреби особи, які не визначені законом або угодою сторін як цивільні права, але спрямовані на виникнення або збереження останніх. Саме при такому розумінні сутності поняття «інтерес» і є можливою постановка питання про дослідження проблеми узгодження, протиставлення та конфлікту інтересів. Адже, якщо ототожнювати «інтерес» і так звані «блага», то не можна ігнорувати ту обставину, що останні не можуть ні конфліктувати, ні узгоджуватися (звісно, якщо не йдеться про припущення змагання «кращого з іще кращим») [7, с.221]. Для розуміння «інтересу» як суб'єктивно-об'єктивної категорії, на нашу думку, потрібно упорядкувати термінологію та узгодити між собою положення норм ЦК України щодо однозначного трактування та розуміння «цивільного інтересу».

Щодо питання співвідношення «цивільного інтересу» та «суб'єктивного права», то особливою підтримкою користується теорія інтересу, яскравим представником якої був Ієрінг. Ця теорія «розуміє» суб'єктивне право як «юридично захищений інтерес», не визнаючи права правомочного суб'єкта без інтересу і потреб. «Право існує не для того, щоб реалізувати ідею абстрактної волі, а для того, щоб служити інтересам, потребам, цілям. Суб'єктивне право надається правомочній особі для задоволення її інтересів, і при відсутності останнього стимул для реалізації суб'єктивного права втрачається». С.М. Братусь розглядав інтерес як передумову і мету суб'єктивного права [2, с.367].

І. Бірюков вважає, що законний інтерес становить елемент змісту правовідносин, оскільки його захист гарантується державою з використанням відповідних правових механізмів [1, с.18-21]. Таким чином, науковець включає категорію інтересу у

визначення суб'єктивного права. Ми ж притримуємося думки професора С.М. Братуся, який виключає інтерес із змісту суб'єктивного права і вважає, що «інтерес – це тільки мета, а не суть права, що право – лише засіб забезпечення чи охорони інтересів» [2, с.367].

Варто погодитися й з думкою професора В.А. Васильєвої, яка вважає, що інтерес є те, до задоволення чого прагне суб'єкт, вступаючи в суспільне відношення. Засобом задоволення інтересу виступає об'єкт суспільного відношення – благо, яке здатне задовольнити потребу, що виникла. Інтереси знаходять своє вираження в нормах права, є передумовами виникнення суб'єктивного права. І якщо в суспільстві виникає потреба у вчиненні певних дій замість іншого учасника відносин, то цей інтерес вимагатиме особливого правового регулювання. Якщо особі надати повноваження на вчинення певних дій для «іншого», то у неї виникне суб'єктивне право, яке обслуговуватиме чужий інтерес. Інтерес є елементом соціальної системи, виступаючи спонукальним фактором до встановлення правовідносин, передує їм і тим самим лежить поза їх межами. Призвівши до появи правовідносин, він перетворюється на благо, якого мають досягти їх учасники. Таким чином, інтерес, як соціальна, доправова категорія має у своїй основі потребу суб'єкта суспільних відносин. З іншого боку, право – це можливість вибору шляху, що веде до досягнення блага і задоволення інтересу. У юридичних актах інтерес вживається як самостійний об'єкт правової охорони поряд із суб'єктивним правом. І суб'єктивне право, й інтерес є дозволами. Але право є дозволом, що відображений в об'єктивному праві, а інтерес відображається у формулі: «Дозволено все, що не заборонено законом». Інтерес, навіть перебуваючи під охороною закону чи права, на відміну від суб'єктивного права не має гарантованої правової можливості. Охоронюваний законом інтерес регулює ту сферу відносин, заглиблення в яку право вважає недоцільним або неможливим [2, с.346].

Аналіз законодавства України свідчить про те, що поняття права й інтересу вживається у логічно – змістовому зв'язку. Разом із тим, інтерес, на відміну від суб'єктивного права, не забез-

печується закріпленим кореспондуючим обов'язком інших осіб. Прагнення суб'єкта користуватися таким благом визначається межами права без вимоги певних дій з боку інших осіб або чітко встановлених меж поведінки.

На нашу думку, право діє на суспільні (економічні) відносини перш за все через інтереси. Інтереси, у свою чергу, виконують своєрідну посередницьку роль, оскільки вони наближаються до суб'єктивного права.

Інтерес – це усвідомлена потреба, що знайшла відображення у відносинах, у які вступають особи в процесі своєї діяльності. Для задоволення цієї потреби необхідна наявність суб'єктивного права, яке, у свою чергу, виступає засобом задоволення інтересу.

Інтерес спонукає відповідних суб'єктів суспільних відносин до їх встановлення, зміни чи припинення.

Суб'єктивне право та інтерес є наближеними правовими категоріями, проте не тотожними. Суб'єктивне право – це дозволенисть вищої категорії і, по суті, є можливістю, при чому обов'язково юридичною. Інтерес можна вважати можливістю, але можливістю соціальною, фактичною, а не правовою. Отже, суб'єктивне право – це можливість, реально забезпечена державою та поведінкою інших осіб, а інтерес – усього лише дозволенисть. Звідси випливає, що законний інтерес – категорія інша, ніж суб'єктивне право, але може трансформуватися в суб'єктивне право тоді, коли держава буде в змозі реально гарантувати всі три можливості, що складають зміст суб'єктивного права особи (право на власні дії, право на чужі дії, право на захист) [6, с.359].

Роль інтересу в побудові як цивільних правовідносин, так і об'єктивного права загалом, досліджував у своїх наукових працях вчений Г. Мальцев, який зазначав, будучи категорією доправовою, правовою і позаправовою, інтерес є обов'язковим чинником виникнення, зміни чи припинення цивільних правовідносин. Як не всі суспільні відносини підлягають правовій регламентації, так і не кожен інтерес буде регламентуватися законом. Для юриспруденції мають значення лише охоронювані законом інтереси, тобто ті, які підвладні регулюванню механізмами права і не суперечать нормам законодавства. Таким чином, пріоритет регла-

ментатії й правового регулювання (охорони) інтересу залежить від регламентації й охорони суспільних відносин. У зв'язку з цим Г. Мальцев писав, що в суспільстві інтереси особи завжди багатогранні. Не всі вони можуть бути опосередковані в особливих суб'єктивних правах: по-перше, тому, що пов'язана із суб'єктивним правом можливість юридично посягати на певні блага, дії інших осіб не може бути в сучасних умовах забезпечена щодо всіх людських інтересів; по-друге, можливості правової системи обмежені стосовно детального регламентування індивідуальних інтересів. Правовій регламентації підлягають лише певні інтереси особи, які є життєво важливими для всіх членів суспільства (або його більшості). Науковець наголошував, що існування інтересу без його реалізації або захисту в правовому полі не мають сенсу. Способи реалізації приватного інтересу суб'єкт обирає самостійно, керуючись лише фактором законності інтересу та способом його реалізації, оскільки незаконний інтерес або незаконний спосіб його реалізації заперечують можливість правової охорони. Успіх у реалізації приватного охоронюваного законом інтересу підкріплюється відповідністю закону і наявністю відповідної юридичної ніші в механізмі правового регулювання. Важливим є й питання захисту інтересу, але не просто інтересу, а охоронюваного законом інтересу, тому Г. Мальцев зазначає й про гарантії захисту останнього. Гарантії — це міри забезпечення; умови, які сприяють здійсненню й охороні інтересів. Зазначені гарантії вчений класифікує на загальні та спеціальні. Загальними гарантіями реалізації охоронюваних законом інтересів будуть економічні, політичні, соціальні, ідеологічні; спеціальними — юридичні гарантії. Розглядаючи загальні та спеціальні гарантії, важливо наголосити на тому, що безпосередню реалізацію, охорону та захист охоронюваних законом інтересів загальні гарантії забезпечити не можуть. Вони виконують цю роль, відображуючись у гарантіях юридичних. Ефективність загальних гарантії буде прямим чином залежати від того, наскільки точно і своєчасно вони відтворюються в юридичних гарантіях. А вже юридичні гарантії створять усе необхідне для охорони та захисту, правомірної та безперешкодної реалізації охоронюваних законом інтересів [5, с.194].

Охоронювані законом інтереси у своїх дослідженнях висвітлювали й І.В. Венедіктова, О.І. Чепис. Для прикладу, І.В. Венедіктова визначила такі конститутивні ознаки охоронюваного законом інтересу: а) охоронюваний законом інтерес є регулятором і певним каталізатором виникнення, зміни і припинення правовідносин у цивільному обороті; б) інтереси існують незалежно від їх визнання будь-ким, зокрема з правом, шляхом закріплення в законі на кшталт суб'єктивних прав. Вони об'єктивні за своїм змістом; охоронюваний законом інтерес можливий лише в суспільних відносинах. Він виникає, реалізується і припиняється тільки як суспільне відношення, поза яким не можна і говорити про охоронювані законом інтереси, а тільки про психологічний стан окремої особи; в) інтерес визначає предмет і метод цивільного права: предмет цивільного права пов'язаний з тим, які суспільні відносини регулюються цивільним правом, а метод — як ці відносини регулюються нормами права. Характер суспільних відносин, що становлять предмет цивільного права, визначає і характер їхнього правового регулювання. Приватні інтереси сторін у кожному конкретному правовідношенні, як правило, є протилежними. Збіг протилежних інтересів дає можливість їхнього взаємного задоволення, коли суб'єкти є юридично рівними в умовах диспозитивного правового регулювання. При цьому учасники суспільних відносин перебувають у юридично рівному стані, мають широку автономію волі у виборі конкретного варіанта поведінки, є майново самостійними, що дає можливість саморегулювання в межах засад цивільного права, дозвільному типі правового регулювання, у якому превалюють законодавчі дозволи. Крім того, носії приватних інтересів як учасники цивільних правовідносин вільні як у власних діях, що не суперечать закону, так і в можливостях на власний розсуд використовувати чи не використовувати надані цивільно - правові способи і форми захисту їхніх інтересів; г) інтерес є передумовою виникнення, розвитку та припинення суб'єктивного права. Суб'єктивне право (міру дозволеної поведінки) слід розглядати як засіб реалізації інтересу, що полягає в соціальній потребі (необхідності) такої поведінки. Способом реалізації суб'єктивних прав інтереси втілюються у правовідно-

синах, врегульованих нормами приватного права; д) приватний охоронюваний законом інтерес належить окремому, автономному і відносно самостійному суб'єкту та пов'язаний безпосередньо з ним, зумовлений індивідуальними властивостями, прагненнями, мотивами, цілями, потребами суб'єкта або групи суб'єктів. Звідси випливає, що для суспільства загалом він, як правило, не є загальноновизнаним та пріоритетним. «Індивідуальність» приватного інтересу є своєрідною запорукою його існування, оскільки сам інтерес є відображенням потреб індивіда або іншого суб'єкта приватного права. «Персоніфікований особистий інтерес, що має форму вольових дій, не завжди є вищою цінністю, що підлягає пріоритетному судовому захисту, і це має враховуватися процесуальною наукою у вирішенні фундаментальних і часткових наукових проблем» [4, с.22]. Стосовно того, що приватний інтерес не є загальноновизнаним та пріоритетним для суспільства взагалі, слід зазначити, що цю ознаку не можна беззаперечно екстраполювати на приватний охоронюваний законом інтерес, оскільки законна (легітимна) охорона надається інтересам державою за критеріями важливості для соціуму, суспільства, інтересам державного управління, відповідності економічній, політичній доктрині тощо, тобто з огляду на значущість інтересу для інтересів держави та громадянського суспільства.

Враховуючи зазначене, одразу виникає запитання чому одні інтереси отримують охорону законом, а інші ні? який критерій лежить в основі такої легітимації інтересів? Дати однозначну відповідь на ці запитання – важко, проте, надаючи інтересам охорону законом законодавець виходить скоріш за все з важливості приватного інтересу у житті суспільства та держави. Звичайно, такий критерій важливості чи не важливості - надзвичайно абстрактний, однак лише так можливо пяснити надання охорони законом тому чи іншому приватному інтересу; е) приватний охоронюваний законом інтерес певним чином протистоїть публічному охоронюваному законом інтересу з його особливим змістом; є) приватний охоронюваний законом інтерес, як правило, врегульований нормами приватного права; ж) за своєю сутністю охоронюваний законом інтерес є домаганням, що означає скерування особи на

досягнення певного блага або статусу, а за правовою природою — дозволом, оскільки особа вільна у своїх діях за принципом *in favorem* — дозволено все, що не заборонено законом; 3) існування охоронюваних законом інтересів — це не просто дозвіл з боку держави на їх реалізацію, а наявність достатньої системи засобів реалізації, передбаченої і встановленої державою задля забезпечення можливості їх здійснення; и) охоронюваний законом приватний інтерес реалізується добровільно, за власною ініціативою; і) охоронюваний законом інтерес реалізується шляхом дії або бездіяльності його носія; ї) захист охоронюваного законом інтересу у приватному праві відбувається завдяки активним діям самої особи і виходить від неї. Захист охоронюваного законом інтересу потребує від його носія вчинення дій, спрямованих на усунення перешкод у його реалізації [4, с.22].

Аналізуючи категорію інтересу більшості науковців зазначають про охоронюваний законом інтерес, але ж, як ми вже зазначали вище, проаналізувавши норми ЦК, ЦПК тощо, прослідковується неоднозначна юридична термінологія стосовно інтересу: охоронюваний законом інтерес; законний інтерес; правовий інтерес; юридичний інтерес; приватний інтерес і т.д., що ще раз підтверджує позицію про необхідність впорядкування юридичної термінології та однозначності у розумінні змісту останньої. Безумовно, в межах даної статті неможливо торкнутися усіх актуальних питань визначення та трактування такої складної категорії, як «інтерес», у вітчизняному цивільному законодавстві. Тому, запропонована наукова праця є, передусім, постановкою проблематики ряду досліджень категорії «інтересу» у приватному праві.

Підсумовуючи наведене пропонуємо внести зміни у назву глави 3 ЦК України, де зазначити «Захист цивільних прав та цивільних інтересів», а також, імперативно визначити та закріпити у нормах ЦК України поняття «цивільний інтерес», під яким слід розуміти прагнення суб'єкта задовольнити потреби соціального характеру, що проявляється у його вибірковій позиції стосовно об'єктивних умов існування, які повинні реалізуватися та захищатися у порядку визначеному законом.

1. Бірюков І. *Інтерес і суб'єктивне цивільне право [Текст] / І. Бірюков // Право України. – 2004. – № 8. – С.18–21.*
2. Братусь С.Н. *Субъекты гражданского права [Текст] / С. Н. Братусь. – М.: Госюриздат, 1950. – 367 с.*
3. Васильєва В.А. *Цивільно – правове регулювання діяльності з надання посередницьких послуг [Текст]: монографія / Валентина Антонівна Васильєва. – Івано–Франківськ, ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. - 2006. – 346с.*
4. Венедіктова І.В. *Захист охоронюваних законом інтересів у цивільному праві [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право, цивільний процес, сімейне право, міжнародне приватне право» / І.В. Венедіктова. – К., 2013. – 22с.*
5. Мальцев Г.В. *Социалистическое право и свобода личности [Текст] / Г.В. Мальцев. — М., 1968. — 194с.*
6. Малько А.В. *Законные интересы как правовая категория [Текст] / А.В. Малько. — СПб., 2004. — 359с.*
7. Харитонов Є.О. *Категорія інтересу в цивільному праві України [Текст] / Є.О. Харитонов // Актуальні проблем держави і права. – 2014. - С.216-221.*
8. Чепис О.І. *Інтереси в цивільному праві: сутність, місце та особливості захисту [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право, цивільний процес, сімейне право, міжнародне приватне право» / О.І. Чепис. – Х., 2010. – 26с.*
9. *Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р., № 435–IV із змінами і доповненнями станом на 02.11.2016 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003. – № 40–44. – С.356.*
10. *Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р., № 1618–IV із змінами і доповненнями станом на 26.04.2017 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2004. - № 40–41, 42. – С.492.*

Стефанишин Н.М. Категорія інтересу у приватному праві

Запропонована стаття присвячена дослідженню категорії «інтересу» у приватному праві. Автор наголошує, що неоднозначність застосування юридичної термінології у національному законодавстві, зокрема у Конституції України, Цивільному кодексі України і деяких інших нормативних актах вживається термін «інтерес», у Кримінальному кодексі України йдеться про «правоохоронювані інтереси», у ЦПК, КПК України — про «законні інтереси» та «охоронювані законом інтереси» створює ряд проблем на практиці. Окрім термінологічної

невизначеності, існують й інші проблеми: інколи неможливо зрозуміти, яке значення було вкладено законодавцем у термін «інтерес»; іноді інтереси отожднюють із суб'єктивними правами, замінюючи одне одного; буває й інша ситуація, коли інтереси і суб'єктивні права протиставляються одне одному — законодавець застосовує розділовий сполучник «або» «права або інтереси». Усе це вносить дисбаланс у чіткість юридичних конструкцій, змінює значення понять, що в підсумку знижує ефективність правового регулювання взагалі.

Враховуючи наведене, Н.М. Стефанишин правильно зазначає, що категорія «інтересу» носить як соціальний, так і правовий характер. Досліджуючи «інтерес у приватному праві» автор пропонує внести зміни у положення ЦК України, де імперативно зазначити поняття «цивільний інтерес», під яким слід розуміти прагнення суб'єкта задовольнити потреби соціального характеру, що проявляється у його вибірковій позиції стосовно об'єктивних умов існування, які повинні реалізуватися та захищатися у порядку визначеному законом.

Ключові слова: інтерес, приватний інтерес, цивільний інтерес, законний інтерес, охоронюваний законом інтерес, суб'єктивне право.

Стефанишин Н.М. Категорія інтереса в частном праве

Предлагаемая статья посвящена исследованию категории «интереса» в частном праве. Автор отмечает, что неоднозначность применения юридической терминологии в национальном законодательстве, в частности в Конституции Украины, Гражданском кодексе Украины и других нормативных актах употребляется термин «интерес», в Уголовном кодексе Украины речь идет о «правоохраняемым интересам», в ГПК, УПК Украины - о «законные интересы» и «охраняемые законом интересы» создает ряд проблем на практике. Кроме терминологической неопределенности, существуют и другие проблемы: иногда невозможно понять, какое значение было вложено законодателем в термин «интерес»; иногда интересы отождествляются с суб'єктивными правами, заменяя друг друга; бывает и другая ситуация, когда интересы и суб'єктивные права противопоставляются друг другу - законодатель применяет разделительный союз «или» «права или интересы». Все это вносит дисбаланс в четкость юридических конструкций, изменяет значение понятий, в итоге снижает эффективность правового регулирования вообще.

Учитывая приведенное, Н.М. Стефанишин правильно отмечает, что категория «интереса» носит как социальный, так и правовой характер. Исследуя «интерес в частном праве» автор предлагает внести изменения в положения ГК Украины, где императивно отметить понятие «гражданский интерес», под которым следует понимать стремление суб'єкта удовлетворить потребности социального характера, проявляется в его избирательной позиции относительно об'єктивных условий существования, которые должны реализоваться и защищаться в порядке, определенном законом.

Ключевые слова: интерес, частный интерес, гражданский интерес, законный интерес, охраняемый законом интерес, суб'єктивное право.

Stefanyshin N.M. Category interests in private law

The proposed article focuses doslidzhennyayu category «interest» in private law. The author notes that the ambiguity of the use of legal terminology in national

legislation, including the Constitution of Ukraine, Civil Code of Ukraine and some other legislative acts of the term «interest». Apart from terminological uncertainty, there are other problems: sometimes it is impossible to understand how important the legislator was invested in the term «interest»; sometimes identified with the interests of subjective rights, replacing each other; is another situation where the interests and subjective rights are opposed to each other - the legislator uses the disjunctive «or» the «rights or interests.» All this brings clarity imbalance in legal structures, changes the meaning of what ultimately reduces the effectiveness of regulation at all.

For these reasons, N.M. Stefanyshin correctly notes that the category of «interest» is a social and legal nature. Exploring interest in private law, «the author proposes to amend the provisions of the Central Committee of Ukraine, where the imperative to note the term» civil interest «, which should be the subject understand the desire to meet the needs of a social nature, which is manifested in its random position on the existence of objective conditions which should be realized and protected in the manner prescribed by law.

Keywords: interest, private interest, civil interest, legal interest, interest protected by law, subjective right.

Схаб-Бучинська Т.Я.

ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ У ДОГОВОРІ ПРО СПОЖИВЧИЙ КРЕДИТ

УДК 347.441.4

Постановка проблеми. Договори про надання споживчого кредиту є досить поширеними в банківській практиці, однак через високі темпи інфляції і довгостроковий характер кредитування починають втрачати актуальність для більшості банків. Зміни, які відбуваються в державі мають безпосередній вплив на дану сферу відносин. Основною проблемою споживчого кредитування сьогодення є обмежені можливості залучення фінансових ресурсів як із внутрішніх, так і з зовнішніх джерел. Це спричиняє дефіцит фінансових ресурсів банків для здійснення кредитних операцій, змушує позичати кошти на зовнішньому та міжбанківському ринках; залучати кошти населення, підвищувати відсотки по депозитах, що в результаті призводить до подорожчання споживчих кредитів через зростання відсоткової ставки [1, 19-20]. В цій нормі проявляється особлива роль обмеження принципу договірної свободи.